31. 10. 2024

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Směnka

Tento článek se pokusí čtenáři přiblížit problematiku směnky. Směnkou rozumíme obchodovatelný listinný cenný papír, v němž výstavce buď sám slibuje, že protistraně zaplatí dlužnou částku (nazýváme směnkou vlastní), nebo který protistraně platit přikazuje (nazýváme směnkou cizí). Dnes se úžeji budeme věnovat směnce vlastní.

Směnka vlastní představuje, zjednodušeně řečeno, určitou variantu dlužnického úpisu. Jejím základem je totiž **bezpodmínečný slib výstavce listiny**, že zaplatí věřiteli (remitentovi) určitou peněžitou sumu. Jen zřídka se v praxi objeví jiné znění slibu, než prosté "zaplatím" a vlastní směnku tedy obvykle poznáme právě podle tohoto slova.

Ve své minimální podobě (jde-li tedy o tzv. základní směnku) má vlastní směnka jen dva účastníky: výstavce a věřitele (remitenta). Výstavce je přímý dlužník ze směnky, jenž se svým podpisem zavazuje, že při splatnosti směnku zaplatí.[1] **V textu směnky musí být jasně uvedeno, že se jedná právě o směnku.**

Zákonná úprava směnky vlastní zabírá v zákoně č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový pouhé 4 paragrafy, což výrazně kontrastuje s podrobnou úpravou směnky cizí. Nepoměr je však pouze zdánlivý, neboť, jak vyplývá z ustanovení § 77, odst. 1 zákona směnečného a šekového, pokud to neodporuje podstatě směnky vlastní, platí pro ni vyjmenovaná ustanovení o směnkách cizích. Řešení většiny otázek u směnky vlastní je proto třeba hledat v úpravě směnky cizí, na kterou zákon odkazuje.[2]

Směnka vlastní má pochopitelně obligatorní, zákonem stanovené náležitosti, které musí obsahovat, aby byla platná. První z těchto náležitostí je **jméno remitenta**. Směnka je zákonným papírem na řad, na směnce musí být uvedena osoba, v jejíž prospěch je vydávána. Převzetím směnky se remitent uvedený na směnce stane směnečným věřitelem – majitelem směnky – osobou legitimovanou směnkou k výkonu směnečných práv i k další dispozici se směnkou. Nelze tedy nejen nahradit údaj remitenta údajem „na majitele“ nebo „majiteli“ anebo „doručiteli“, ale je nepřípustné ke jménu remitenta takové doložky připojovat, například připojit ke jménu remitenta doložku „nebo majiteli“. Tato doložka eliminuje ve skutečnosti osobu remitenta ze směnky vůbec a vede tedy k neplatnosti takové listiny jako směnky. Také osobu remitenta je nutno uvést na směnce co nejjasněji a co nejpodrobněji, aby bylo zřejmé každému, o koho jde.[3]

Další z obligatorních náležitostí je **splatnost směnky**. Ustanovení § 33, odst. 1 zákona směnečného a šekového vymezuje způsoby, jakými může být na směnce stanovena splatnost, přičemž směnky s jinou dobou splatnosti nebo se splatností postupnou jsou neplatné. Pokud je doba splatnosti na směnce vyznačena v rozporu s výše uvedeným ustanovením zákona směnečného a šekového, tato směnka není platná jako směnka vlastní, s výhradou případů uvedených v § 76 odst. 2-4 zákona směnečného a šekového, a tedy:

O vlastní směnce, v níž není údaj splatnosti, platí, že je splatná na viděnou.

Není-li zvláštního údaje, platí, že místo vystavení směnky je místem platebním a zároveň místem výstavcova bydliště.

Není-li ve vlastní směnce udáno místo vystavení, platí, že byla vystavena v místě, uvedeném u jména

výstavce.

Pokud na posuzované směnce vlastní je den splatnosti určen uvedením konkrétního data, přičemž v dalším textu směnečného prohlášení v části, v níž je určeno platební místo směnky, je navíc umístěn časový údaj "9,00-16,00 hod.", pak s přihlédnutím k umístění sporného časového údaje na směnce vlastní, když ten netvoří ani součást doložky o splatnosti směnky, ale bezprostředně navazuje až na údaj platebního místa, nelze mít pochybnosti o tom, že výše uvedeným způsobem je splatnost směnky stanovena na určitý den, nikoli jen na jeho část, případně na konkrétní hodinu.

Směnka se splatností stanovenou s přesností vyšší než na dny (tj. směnka splatná v určitou hodinu, popřípadě jinak vymezenou část konkrétního dne), je bez dalšího směnkou neplatnou podle ustanovení článku I., § 33, odstavce 2. Zákona číslo 191/1950Sb.

Další nezbytnou náležitostí vlastní směnky je **údaj místa, kde má být placeno**, když její výstavce se právě v platebním místě zavazuje směnku zaplatit, a věřitel má právo jen v tomto platebním místě na dlužníkovi plnění podle směnky požadovat. Platební místo je tak místem, kde má být směnka při splatnosti k placení předložena a případně také pro nesplacení protestována. Přitom údaje o místu, kde má být placeno, nesmí být rozporné, a nelze akceptovat ani uvedení místa placení způsobem alternativním. V takových případech by totiž nebylo možno jednoznačně a bez jakýchkoli pochybností určit, kde (v jakém místě) má výstavce směnky vlastní povinnost plnit a majitel takové směnky právo plnění požadovat.

K naplnění požadavku určitosti údaje platebního místa postačí, je-li platební místo na směnce vyznačeno alespoň s přesností obce nebo města. Je-li určeno, u koho se má směnka zaplatit, komu se má k placení předložit, tedy u koho je splatná, je tím obvykle určeno i platební místo směnky. Je-li však na směnce údaj platebního místa a ještě domicil, nesmí jít o údaje rozporné.[4]

Údaj místa, kde má být placeno, musí být tedy na směnce vyznačen způsobem nevzbuzujícím pochybnosti o tom, kde má výstavce směnky vlastní povinnost plnit a majitel směnky vlastní právo plnění požadovat, případná odchylka od "úředně zavedeného" označení platebního místa (obce), nemající za následek vznik takových pochybností, není významná a není důvodem neplatnosti směnky. [5]

Směnka, na které je určitě a srozumitelně vyznačeno sídlo prvního věřitele (remitenta) a údaj o tom, že sídlo věřitele je místem, kde má být placeno, není neplatná pro neurčitost platebního místa. [6]

V souladu s ustanovením § 33, odst. 1 zákona směnečného a šekového může být směnka vystavena na viděnou, na určitý čas po viděné, na určitý čas po datu vystavení, na určitý den, přičemž směnky s jinou dobou splatnosti nebo se splatností postupnou jsou neplatné.

Směnka na viděnou je splatná při předložení, přičemž musí být předložena k zaplacení do jednoho roku od data vystavení.

Další podstatnou náležitostí směnky vlastní je pochopitelně **údaj o směnečné sumě**. Určitost směnečného slibu zaplatit směnečný peníz vyžaduje i vyjádření měny, ve které má být směnečná suma zaplacena. Musí přitom jít o měnu v době vystavení směnky existující (platnou) a směnka nesmí obsahovat údaje rozporné. V případě "plurality" údajů měny nelze dát žádnému z údajů měny směnečné sumy přednost, resp. žádný z nich nelze pominout.[7] Ustanovení § 6, odst. 1 zákona směnečného a šekového se týká rozporů v částkách na směnce uvedených. Je-li směnečná suma udána jak slovy, tak čísly a neshodují-li se tyto údaje, platí suma vyjádřená slovy. Je-li směnečná suma udána několikrát slovy nebo několikrát čísly a neshodují-li se tyto údaje, platí suma nejmenší.

Místo vystavení směnky lze označit za podmíněně obligatorní, neboť ustanovení § 76 odst. 4 zákona směnečného a šekového upravuje nevyvratitelnou právní domněnku, že není-li na směnce výslovné místní datum uvedeno, platí, že směnka byla vystavena v místě uvedeném u jména výstavce, ovšem za předpokladu, že tam nějaké místo uvedeno je. Pokud by místní datum ze směnky nevyplývalo přímo a nezjistili bychom je ani uvedenou právní domněnkou, nešlo by o směnku vlastní. Musíme tedy místní datum vždy alespoň podpůrně ze směnky vyčísti.

Na směnce musí být pochopitelně uveden datum **vystavení směnky a podpis výstavce**, který předpokládá zákon jako minimální nezbytnou součást směnky. Vzhledem k oběžnému charakteru směnky (a tedy i směnky vlastní) je však zcela namístě uvedení co nejvíce údajů výstavce identifikujících.

Mgr. Denisa Kuštová,
právník

JELÍNEK & PARTNEŘI
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ

Advokátní kancelář JELÍNEK & Partneři s.r.o.

Pardubice - Dražkovice 181
533 33 Pardubice - Dražkovice

Truhlářská 1108/3
110 00 Praha 1

Tel.: +420 466 310 691
e-mail: advokati@advokatijelinek.cz

---

[1] Josef Kotásek, Vlastimil Pihera, Jarila Pokorná, Jindřich Vítek. Právo cenných papírů . Praha : C.H.Beck, 2014. stránky 134-144.

[2] Josef Kotásek, Vlastimil Pihera, Jarmila Pokorná, Jindřich Vítek. Právo cenných papírů. Praha : C.H. Beck, 2014. stránky 125-126.

[3] Zdeněk Kovařík. Směnka a šek v České republice. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 84–85

[4] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2010, sp.zn. 29 Cdo 2352/2008

[5] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2013, sp.zn. 29 Cdo 3817/2012

[6] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. srpna 2005, sp.zn. 29 Odo 1053/2004

[7] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2011, sp.zn. 29 Cdo 713/2011

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Lze sjednat kupní smlouvu s „utajenou“ kupní cenou?
- Novela stavebního zákona: přehled změn a dopadů do praxe po dokončení legislativního procesu
- Energetická náročnost budovy jako cenotvorný faktor
- Přechodná ustanovení novely stavebního zákona – co s vydaným závazným stanoviskem a JES?
- Koncentrace řízení v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu
- Aktuální závěry ÚS a ESLP k právům biologického otce (První část – judikatura Ústavního soudu ČR)
- Podílové spoluvlastnictví manželů po rozsudku SDEU ve věci C-300/25 Duftošek
- Předkupní právo jako možná past
- Sleva z kupní ceny vadné nemovitosti podle aktuální judikatury Nejvyššího soudu
- Povinnosti transparentnosti podle AI Actu
- Když rodič nepředá dítě - náhradní péče a úhrada nákladů podle novely rodinného práva